

Czynna ochrona zagrożonych gatunków i siedlisk na obszarze Natura 2000 „Ostoja Wigierska”

Raport z realizacji zadania: „Monitorowanie postępów realizacji projektu”, wykonywanego w ramach projektu Czynna ochrona zagrożonych gatunków i siedlisk na obszarze Natura 2000 „Ostoja Wigierska” (LIFE11 NAT/PL/431)

Autor:

Agnieszka Zackiewicz

ul. Kowalskiego 4a/18, 16-400 Suwałki

e-mail: agnus3@wp.pl

Suwałki, styczeń 2016

SPIS TREŚCI

1. Informacje wstępne
 - 1.1. Cel i zakres raportu
 - 1.2. Informacje o projekcie
2. Przebieg i postęp realizacji projektu w okresie sprawozdawczym
 - 2.1. Rzeczowy postęp realizacji projektu
 - 2.1.1. Opis zrealizowanych zadań/etapów w okresie sprawozdawczym
 - 2.1.2. Informacja na temat zadań planowanych w okresie sprawozdawczym
 - 2.1.3. Opis zadań/etapów projektu planowanych do zrealizowania w kolejnym okresie sprawozdawczym
 - 2.1.4. Opis przeprowadzonych kontroli realizacji projektu
 - 2.1.5. Wskaźniki
3. Informacja o napotkanych problemach

1. Informacje wstępne

Niniejszy Raport wykonano na zlecenie Wigierskiego Parku Narodowego, zgodnie z umową nr 2/2012/LIFE11 z dnia 12 listopada 2012 roku.

1.1. Cel i zakres Raportu

Monitorowanie realizacji projektu jest wewnętrznym mechanizmem wspomagającym zarządzanie projektem i polega na gromadzeniu informacji na temat wdrażanego projektu w aspekcie finansowym i rzeczowym. Jest to również proces systematycznego analizowania ilościowych i jakościowych informacji, w celu określenia zgodności realizacji projektu z wcześniej określonymi założeniami i celami. Monitorowanie projektu spełnia zatem funkcję wewnętrżnej kontroli realizacji poszczególnych zadań zaplanowanych w projekcie.

Monitorowanie realizacji projektu jest procesem ciągłym, odbywającym się przez cały okres trwania projektu. Niniejszy Raport obejmuje działania realizowane w czwartym kwartale 2015 roku, tj. okres od 1 października do 31 grudnia 2015 roku.

1.2. Informacje o projekcie

Realizacja projektu ma przyczynić się do zachowania i utrzymania w dobrym stanie populacji cennych gatunków roślin i zwierząt oraz cennych siedlisk przyrodniczych na obszarze Natura 2000 „Ostoja Wigierska”. W projekcie zaplanowano następujące zadania (zakresy i okres trwania niektórych działań zostały zmodyfikowane za zgodą Komisji Europejskiej):

Zadanie A.1. Przygotowanie zakupu gruntu - działanie ma na celu przygotowanie pełnej dokumentacji pod kątem zakupu prywatnych nieruchomości przez Wigierski Parku Narodowy. Efektem rzeczowym działania będzie sporządzenie operatów szacunkowych dla 60 działek o łącznej powierzchni 68 ha. Zaplanowano, że działanie to będzie prowadzone w okresie od 1 października 2012 do końca 2013 roku. Po wprowadzonych zmianach zwiększono liczbę działek do 64 i ich powierzchnię do ponad 69 ha oraz wydłużono czas realizacji działania do III kw. 2014 roku..

Zadanie A.2. Przygotowanie dokumentacji technicznej, uzyskanie pozwolenia na budowę zbiorników na gnojowicę i uzgodnienia dot. budowy płyt obornikowych - działanie ma na celu przygotowanie pełnej dokumentacji niezbędnej do rozpoczęcia budowy płyt obornikowych i zbiorników na gnojowicę. Efektem rzeczowym działania będzie uzyskanie czterech pozwoleń na budowę płyt obornikowych i zbiorników na gnojówkę. Zaplanowano, że działanie to zostanie zrealizowane w IV kw. 2012 i I kw. 2013 r. Po zmianach czas realizacji działania wydłużył się do II kw. 2013 r.

Zadanie A.3. Przygotowanie dokumentacji technicznej i uzyskanie pozwolenia na budowę przepustów dla płazów - działanie ma na celu przygotowanie pełnej dokumentacji niezbędnej do rozpoczęcia budowy przepustów dla płazów. Efektem rzeczowym działania będzie uzyskanie dwóch pozwoleń na budowę systemów przepustów dla płazów. Zaplanowano, że działanie to zostanie zrealizowane w I i II kw. 2013 r. Po zmianach czas realizacji działania wydłużył się do III kw. 2013 r.

Zadanie B.1. Zakup gruntu - działanie możliwe będzie do przeprowadzenia w momencie zakończenia przynajmniej części zadania 1 (Przygotowanie zakupu gruntu). Efektem rzeczowym działania będzie zakupienie co najmniej 68 ha gruntów. Zaplanowano, że działanie to zostanie zrealizowane w okresie IV kw. 2012 - II kw. 2014 roku. Po zmianach czas realizacji działania wydłużył się od I kw. 2013 do III kw. 2014 r.

Zadanie C.1. Odkrzaczanie - działanie ma na celu powstrzymanie procesów naturalnej sukcesji w ekosystemach otwartych położonych w granicach Wigierskiego Parku Narodowego. Głównym efektem działania będzie wycięcie roślinności krzewiastej na powierzchni 20 ha. Zaplanowano, że działanie to zostanie zrealizowane na przełomie 2013 i 2014 roku, na przełomie 2014 i 2015 roku oraz na przełomie 2015 i 2016 roku.

Zadanie C.2. Koszenie - działanie będzie związane z utrzymaniem zbiorowisk nieleśnych na obszarze „Ostoi Wigierskiej”. Głównym efektem działania będzie wykoszenie roślinności zielnej na powierzchni 120 ha. Zaplanowano, że działanie to zostanie zrealizowane w IV kwartale w latach 2013-2016.

Zadanie C.3. Usuwanie niecierpka gruczołowatego - działanie będzie polegało na usuwaniu niecierpka gruczołowatego (*Impatiens grandulifera*) - inwazyjnej rośliny obcego pochodzenia. Głównym efektem działania będzie ograniczenie populacji niecierpka gruczołowatego, przynajmniej o 80%, na powierzchni 30 ha, w granicach „Ostoi Wigierskiej”. Zaplanowano, że działanie to zostanie zrealizowane od II kw. 2013 r. do II kw. 2017 roku. Po zmianach rozszerzono obszar objęty zabiegiem do 49,97 ha.

Zadanie C.4. Budowa przepustów dla płazów - działanie możliwe będzie do przeprowadzenia w momencie zakończenia zadania A.3. (Przygotowanie dokumentacji technicznej i uzyskanie pozwolenia na budowę przepustów dla płazów). Efektem rzeczowym działania będzie wybudowanie w dwóch miejscach na obszarze „Ostoi Wigierskiej” systemów przepustów dla płazów (pierwszy system będzie składał się z 4 tuneli i barier naprowadzających o łącznej długości 500 m, a drugi z 5 tuneli i barier naprowadzających o łącznej długości 500 m). Zaplanowano, że działanie to zostanie zrealizowane w okresie III-IV kw. 2013 roku. Po zmianach dodano po jednym tunelu do każdego systemu przepustów, zwiększono długość barier naprowadzających oraz ułożono nawierzchnię z betonu asfaltowego na odcinku drogi w Wiatrołuży.

Zadanie C.5. Budowa płyt obornikowych i zbiorników na gnojówkę - działanie możliwe będzie do przeprowadzenia w momencie zakończenia zadania A.2. (Przygotowanie dokumentacji technicznej, uzyskanie pozwolenia na budowę zbiorników na gnojownicę i uzgodnienia dot. budowy płyt obornikowych). Efektem rzeczowym działania będzie wybudowanie czterech płyt obornikowych o łącznej powierzchni 136,5 m² i czterech zbiorników na gnojówkę o łącznej pojemności 117 m³, na terenie „Ostoi Wigierskiej”. Zaplanowano, że działanie to zostanie zrealizowane w okresie II-IV kw. 2013 roku. Po zmianach skrócono okres realizacji działania - działanie zakończyło się w II kw. 2013 r.

Zadanie C.6. Budowa kładek - działanie ma na celu budowę infrastruktury turystycznej na ścieżce edukacyjnej „Suchary” oraz szlaku turystycznym biegnącym przez dolinę Czarnej Hańcy. Efektem rzeczowym działania będzie: rozebranie kładki nad Sucharem III,

wybudowanie 137 m kładki, 146 m barier żerdziowych i wydłużenie o 38 m balustrady przy Sucharze I oraz wydłużeniu o 220 m systemu kładek w dolinie Czarnej Hańczy i wyźwirowanie wylotu szlaku z doliny na odcinku 25 m. Zaplanowano, że działanie to zostanie zrealizowane w okresie IV kw. 2012 - II kw. 2013 roku. Po zmianach wydłużono kładkę w dolinie Czarnej Hańczy o 24 m.

Zadanie D.1. Monitoring - działanie ma na celu gromadzenie i przekazywaniu wiedzy o oddziaływaniu projektu na obszar Natura 2000. Efektem rzeczowym działania będzie sporządzenie 5 raportów końcowych, w których zawarte będą wyniki badań początkowych (stan wyjściowy), wyniki badań prowadzonych w trakcie działań ochronnych i po ich zakończeniu oraz analiza tych danych i wnioski. Poszczególne raporty będą obejmowały: 1 - monitoring roślinności, 2 - monitoring bezkręgowców, 3 - monitoring kręgowców, 4 - monitoring jakości stanu środowiska występowania trzepli zielonej i skójki gruboskorupowej, 5 - monitoring efektów związanych z budową i modernizacją szlaków turystycznych. Zaplanowano, że działanie to zostanie zrealizowane w okresie od II kw. 2013 do IV kw. 2017 roku. Po zmianach skrócono okres realizacji działania - rozpoczęło się ono w I kw. 2014 roku, a zakończy w IV kw. 2017 r.

Zadanie D.2. Ocena wpływu społeczno-gospodarczego projektu - działanie będzie polegało na analizie funkcjonowania społeczności lokalnej zamieszkującej obszar "Ostoi Wigierskiej", w aspekcie społeczno-gospodarczym, pozostającej w zasięgu wpływów działań przewidzianych w projekcie. Efektem rzeczowym działania będzie sporządzenie opracowania zawierającego ocenę wpływu projektu (poszczególnych jego zadań) na lokalną gospodarkę i społeczeństwo. Zaplanowano, że działanie to zostanie zrealizowane w IV kw. 2016 roku.

Zadanie E.1. Wydanie folderu informacyjnego o projekcie - działanie będzie polegało na opracowaniu merytorycznym i graficznym folderu informacyjnego o projekcie. Efektem rzeczowym działania będzie wydanie folderu formatu A5, o objętości 4 stron (łącznie z okładką), w nakładzie 2000 egz. Zaplanowano, że działanie to zostanie zrealizowane w IV kw. 2012 roku. Ostatecznie okres realizacji działania został zmieniony - działanie zostało wykonane w I kw. 2013 r.

Zadanie E.2. Wykonanie tabliczek informacyjnych o projekcie - działanie będzie polegało na opracowaniu merytorycznym i graficznym oraz wykonaniu 5 tabliczek informacyjnych o projekcie, które zostaną umieszczone przy wybudowanych płytach obornikowych. Efektem rzeczowym działania będzie wykonanie 5 tabliczek z ocynkowanej blachy, w formacie A3. Zaplanowano, że działanie to zostanie zrealizowane w II kw. 2013 roku.

Zadanie E.3. Wykonanie tablic informacyjno-edukacyjnych o wybranych działaniach - działanie będzie polegało na wykonaniu tablic informacyjno-edukacyjnych, które zostaną ustawione przy obiektach wykonanych w ramach projektu. Efektem rzeczowym działania będzie wykonanie drewnianych stelaży 10 tablic (o rozmiarach 1,5 x 1,0 m) oraz opracowanie merytoryczne i graficzne plakatów (tablic) informacyjno-edukacyjnych, dotyczących m.in. ochrony płazów przy szlakach komunikacyjnych. Zaplanowano, że działanie to zostanie zrealizowane w IV kw. 2013 roku. Zmianie uległ okres realizacji działania - rozpoczęło się ono w II kw. 2014 i zakończyło w III kw. 2014 r.

Zadanie E.4. Strona internetowa o projekcie - działanie będzie polegało na opracowaniu i prowadzeniu (aktualizacji) podstrony internetowej w obrębie witryny Wigierskiego Parku Narodowego, dotyczącej projektu. Zaplanowano, że działanie to będzie realizowane przez cały okres trwania projektu.

Zadanie E.5. Raport laika - działanie będzie polegało na opracowaniu niespecjalistycznego raportu, dotyczącego działań podjętych w trakcie projektu (ich przebiegu i uzyskanych rezultatów). Efektem rzeczowym działania będzie opracowanie dwujęzyczne (polsko-angielskie) raportu o objętości ok. 16 stron maszynopisu, który będzie wydany w Internecie oraz w postaci cyfrowej na płytach CD (w 50 egzemplarzach). Zaplanowano, że działanie to będzie realizowane w III kw. 2017 roku.

Zadanie E.6. Organizacja konferencji - działanie będzie polegało na zorganizowaniu dwudniowej konferencji dla 50 osób. Efektem rzeczowym działania będzie przygotowanie 7-9 referatów na temat projektu oraz 50 kompletów materiałów konferencyjnych. Zaplanowano, że działanie to będzie realizowane w II kw. 2014 roku.

Zadanie E.7. Organizacja zajęć edukacyjnych - działanie będzie polegało na przeprowadzeniu jednodniowych zajęć edukacyjnych z dziećmi i młodzieżą, związanych z ochroną przyrody, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony siedlisk i gatunków objętych siecią Natura 2000. Efektem rzeczowym działania będzie przeprowadzenie 10 spotkań edukacyjnych (Zimowa Akademia Przyrody - 5 spotkań, Letnia Akademia Przyrody - 5 spotkań) oraz zakupienie pomocy dydaktycznych, niezbędnych do prowadzenia zajęć. Zaplanowano, że działanie to będzie realizowane w okresie od IV kw. 2012 r. do III kw. 2016 roku.

Zadanie E.8. Organizacja warsztatów - działanie będzie polegało na zorganizowaniu cyklu warsztatów dla nauczycieli, rolników i przewodników turystycznych. Celem warsztatów będzie doskonalenie umiejętności korzystania z zasobów przyrodniczych obszaru Natura 2000 „Ostoja Wigierska” przez poszczególne grupy zawodowe, zgodnie z zasadami poszanowania przyrody i obowiązującymi przepisami prawnymi. Efektem rzeczowym działania będzie przeprowadzenie 15 jednodniowych warsztatów (7 godzin zegarowych + 0,5 godziny na catering), w których weźmie udział łącznie 450 osób. Zaplanowano, że działanie to będzie realizowane w okresie od IV kw. 2012 r. do III kw. 2016 roku.

Zadanie E.9. Wydanie plakatów o inwazyjnych gatunkach roślin obcego pochodzenia - działanie będzie polegało na wydaniu kompletu plakatów ostrzegających o zagrożeniach, jakie niosą gatunki obcego pochodzenia dla rodzimej flory. Efektem rzeczowym działania będzie opracowanie i wydanie 3 kompletów plakatów (po 3 plakaty formatu B1 w komplecie), o nakładzie 4000 kpl. (łącznie 12000 egz.). Zaplanowano, że działanie to będzie realizowane w okresie od IV kw. 2012 do I kw. 2013 roku. Po zmianach skrócono okres realizacji działania - rozpoczęło się ono dopiero w I kw. 2013 r.

Zadanie E.10. Gadżety promujące projekt z logo LIFE+ - działanie będzie polegało na wykonaniu gadżetów promujących projekt. Efektem rzeczowym działania będzie zakupienie 500 szt. koszulek t-shirt z nadrukiem, 1000 szt. toreb płóciennych z nadrukiem i 500 szt. przenośnej pamięci USB typu PenDrive. Zaplanowano, że działanie to będzie realizowane w IV kw. 2012 roku. Po zmianach działanie realizowane było od I do IV kw. 2013 r.

Zadanie F.1. Zarządzanie projektem - działanie będzie polegało na wyborze trzech osób pełniących funkcję asystentów (asystent koordynatora projektu, asystent kierownika technicznego projektu, asystent kierownika finansowego projektu) w Zespole Zarządzającym Projektem. Osoby te będą brały udział w zarządzaniu projektem i jego koordynowaniu. Zaplanowano, że działanie to będzie realizowane przez cały okres trwania projektu.

Zadanie F.2. Tworzenie sieci z innymi projektami - działanie będzie polegało na nawiązaniu kontaktów z innymi projektami. W ramach tego działania odbywać się będą wyjazdy do siedziby innych beneficjentów. Nawiązany zostanie kontakt z wykonawcami projektów: „Ochrona zasobów przyrodniczych Puszczy Kampinoskiej - Obszaru NATURA 2000, poprzez renaturyzację wykupionych gruntów” (Polska), „Drava River Basin (DRBP) Project - Environmental infrastructure measures in the River Drava Basin” (Austria), „DRAGONLIFE - Securing *Leucorrhinia pectoralis* and *Pelobates fuscus* in the northern distribution area in Estonia and Denmark” (Estonia), „NATURA 2000-LUXEMBOURG - Contribution from local authorities to the implementation of NATURA 2000” (Luksemburg) oraz “ECOTONE - ECOTONE – Management of riparian habitats towards the conservation of endangered invertebrates” (Portugalia). Pracownicy projektu będą mogli wziąć udział w seminariach, konferencjach oraz sympozjach dotyczących innych wniosków, w tym również w spotkaniu inauguracyjnym obecną edycję LIFE+. Zaplanowano, że działanie to będzie realizowane w okresie od II kw. 2013 do III kw. 2016 roku.

Zadanie F.3. Przygotowanie planu działań po zakończeniu projektu „After-Life” - działanie będzie polegało na przygotowaniu planu działań koniecznych do podtrzymania efektu ekologicznego uzyskanego w trakcie realizacji projektu. Informacje zawarte w tym planie określać będą przewidywane źródła finansowania tych działań oraz odpowiedzialność za ich wykonanie. Efektem rzeczowym będzie opracowanie planu działań ochronnych na kolejne lata po zakończeniu projektu, opublikowanego w wersji papierowej i cyfrowej - zamieszone na podstronie internetowej beneficjenta. Zaplanowano, że działanie to będzie realizowane w III kw. 2017 roku.

Zadanie F.4. Zewnętrzny audyt finansowy - działanie ma na celu weryfikację raportów finansowych etapowych i raportu końcowego składanych do Komisji Europejskiej. Efektem rzeczowym będzie opracowanie sprawozdania na temat zgodności raportów z warunkami Postanowień Wspólnych oraz przestrzeganie prawa i zasad księgowości obowiązujących w kraju. Zaplanowano, że działanie to będzie realizowane w IV kwartale 2017 roku. Po zmianach ustalono, że audyt będzie dwuetapowy: pierwszy etap zostanie wykonany w 2015 roku, a drugi po zakończeniu projektu (I kw. 2018 r.)

Zadanie F.5. Monitorowanie postępów realizacji projektu - działanie ma na celu sprawdzanie na bieżąco zgodności prowadzonych działań z harmonogramem rzeczowo-finansowym projektu. Niniejszy Raport jest jednym z elementów tego działania. Efektem rzeczowym działania będą okresowe (kwartalne) raporty, oceniające prawidłowość realizacji poszczególnych elementów projektu. Łącznie sporządzonych zostanie 20 kwartalnych raportów. Zaplanowano, że działanie to będzie realizowane od IV kw. 2012 do III kw. 2017 roku.

Zadanie F.6. Zakup sprzętu niezbędnego do realizacji projektu - działanie będzie polegało na zakupieniu: samochodu osobowego z napędem na 4 koła, dwóch zestawów sprzętu komputerowego z oprogramowaniem i urządzeniami peryferyjnymi (kolorowa drukarka laserowa, skaner), kserokopiarki, dwóch lornetek, obiektywu długoogniskowego do aparatu fotograficznego Canon oraz miernika pH i przewodności elektrolitycznej. Zaplanowano, że działanie to będzie realizowane w IV kw. 2012 i I kw. 2013 roku.

2. Przebieg i postęp realizacji projektu w okresie sprawozdawczym

2.1. Rzeczowy postęp realizacji projektu

2.1.1. Opis zrealizowanych zadań/etapów w okresie sprawozdawczym

W minionym okresie sprawozdawczym prowadzone były prace dotyczące: powstrzymania procesów naturalnej sukcesji w ekosystemach otwartych, poprzez wycinanie krzewów i podrostów drzew (**Zadanie C.1. Odkrzaczanie**) oraz wykaszanie roślinności zielnej (**Zadanie C.2. Koszenie**), monitoringu efektów ekologicznych poszczególnych działań ochronnych (**Zadanie D.1. Monitoring**), prowadzenia strony internetowej projektu (**Zadanie E.4. Strona internetowa o projekcie**), organizacji warsztatów (**Zadanie E.8**), zarządzania projektem (**F.1**), tworzenia sieci z innymi projektami (**F.2**) oraz monitorowania postępów realizacji projektu (**F.5**).

W ramach **Zadania C.1. Odkrzaczanie** kontynuowane były prace związane usuwaniem krzewów i podrostów drzew porastających tereny otwarte. W 2015 roku zaplanowano i wykonano ten zabieg na powierzchni 2,48 ha, na terenie obwodów ochronnych: Leszczewek, Gawarzec, Powały i Mikołajewo. Wyboru wykonawcy zadania dokonano w drodze przetargu. W wyniku przeprowadzonego postępowania jako wykonawcę wybrano Zakład Usług Leśnych ze Studzianego Lasu. Łącznie do tej pory w ramach projektu usunięto krzewy i podrosty drzew z powierzchni 10,42 ha, co stanowi ponad 52% zaplanowanych prac.

Kontynuowane były również prace związane z koszeniem roślinności zielnej (**Zadanie C.2. Koszenie**). Wykonawcą tego zadania (Zakład Usług Leśnych ze Studzianego Lasu) wybrano w ramach przetargu połączonego z wyborem wykonawcy Zadania C.1. Koszenie roślinności zostało przeprowadzone na łącznej powierzchni 17,13 ha, na terenie obwodów ochronnych: Krzywe, Leszczewek, Gawarzec, Krusznik i Mikołajewo. Łącznie do tej pory w ramach projektu koszenie roślinności wykonano na powierzchni 43,04 ha, co stanowi prawie 36% zaplanowanych prac.

W ramach **Zadania D.1. Monitoring** kontynuowane były prace związane ze śmiertelnością płazów na drogach (aspekt jesienny) oraz prace związane z określeniem skuteczności prowadzonych zabiegów usuwania niecierpka gruczołowatego.

Cały czas funkcjonuje strona internetowa projektu, na której zamieszczane są wszystkie istotne informacje o projekcie (**Zadanie E.4. Strona internetowa o projekcie**).

W ramach **Zadania E.8. Organizacja warsztatów** odbyło się jedno spotkanie, w dniu 13 listopada, skierowane do nauczycieli. W warsztatach uczestniczyli nauczyciele z obszaru "Ostoi Wigierskiej" oraz okolic. W spotkaniu wzięło udział 35 osób – nauczyciele różnych poziomów nauczania – głównie szkół podstawowych i gimnazjów, ale także przedszkoli,

ponadto uczestniczyły także osoby prowadzące edukację przyrodniczą w parku krajobrazowym. Warsztaty składały się z części kameralnej oraz części terenowej – na ścieżce edukacyjnych "Las" i "Suchary" oraz na edukacyjnym placu zabaw "Świat przyrody – świat przygody", gdzie znajduje się tablica z tzw. ptasim budzikiem.

Fot. 1. Zajęcia kameralne podczas warsztatów

Warsztaty rozpoczęły się preacją nt. projektu Czynna ochrona zagrożonych gatunków i siedlisk na obszarze Natura 2000 Ostoja Wigierska LIFE11 NAT/PL/000431” oraz prezentacją pracownika WPN nt. ptaków występujących na terenie "Ostoy Wigierskiej" (Wigierskiego Parku Narodowego). W pierwszej części warsztatów poruszone zostały następujące zagadnienia:

- Zasady obserwacji ptaków - wyjście terenowe z grupą uczniów – jak zorganizować, w co się wyposażyc, przebieg;
- Dogodne miejsca obserwacji – jakie wybrać podczas zajęć z grupą oraz obserwacji indywidualnych;
- Prezentacja projektów NGO-osów, dotyczących ptaków, w których mogą brać udział szkoły, zasady udziału, materiały edukacyjne, formy obserwacji, zasady sprawozdawczości, konkursy i nagrody (np. „Pola tętniące życiem”, „Sprin alive”, OTOP Junior, „Sowy Polski”, „Szkoła na pTAK”);
- Prezentacja wydarzeń integrujących obserwatorów ptaków;
- Dostępne w sieci, nieodpłatne materiały edukacyjne nt. ptaków - klucze, atlasy, poradniki, scenariusze zajęć, karty pracy;
- Pomoce edukacyjne – ptasie pióra (zasady konserwacji, przechowywania), gniazda ptasie;
- Ptasie głosy – na co zwrócić uwagę, nauka rozpoznawania wybranych gatunków ptaków, praca z uczniami z wykorzystaniem ptasich głosów - praktyczne ćwiczenia aktywizujące.

Fot. 2. Zajęcia terenowe podczas warsztatów

Podczas części terenowej warsztatów zaprezentowane zostały praktyczne ćwiczenia związane z obserwacjami ptaków. Uczestnicy poznawali sposoby prowadzenia obserwacji ptaków, m.in. dotyczących zapisu głosów ptaków i szkicowania sylwetek ptaków. Ponadto, przedstawione zostały gry i zabawy aktywizujące uczniów. Zabawy związane z ptakami miały charakter ruchowy, zaprezentowano proste pomoce edukacyjne, możliwe do samodzielnego wykonania, wspomagające naukę rozpoznawania gatunków ptaków.

W minionym okresie sprawozdawczym odbyły się kolejne spotkania Zespołu Zarządzającego Projektem (w ramach **Zadania F.1. Zarządzanie**), podczas których omawiane były bieżące i najpilniejsze sprawy związane z realizacją zadań zaplanowanych w projekcie. Omówiono na nich m.in. szczegółowy harmonogram działań, których koszty pokryte zostaną z pożyczki z NFOŚiGW na utrzymanie płynności finansowej w projekcie, przygotowania do kolejnej zagranicznej wizyty studyjnej.

Fot. 3. Dr Lech Krzysztofiak podczas wygłaszania referatu na Konferencji poświęconej inwazyjnym gatunkom obcego pochodzenia

W ramach **Zadanie F.2. Tworzenie sieci z innymi projektami** nawiązano kontakt z przedstawicielami podobnych projektów z obszaru Włoch. Pod uwagę wzięto projekty: "ARUPA - URGENT PROTECTION ACTIONS FOR AMPHIBIANS AND REPTILES IN THE MATERA GRAVINA" (LIFE08 NAT/IT/000372) oraz "FAUNA DI MONTENERO - URGENT PILOT ACTIONS FOR AMPHIBIANS, REPTILES AND CHIROPTERA OF MONTENERO" (LIFE08 NAT/IT/000326). Ustalono wstępny termin (wiosna 2016) i program wizyty oraz wyłoniono grupę osób, która weźmie udział w wyjeździe. Szczegóły wyjazdu ustalone zostaną w styczniu 2016 roku.

W ramach tego samego zadania dwóch przedstawicieli Beneficjenta (dr Anna Krzysztofiak i dr Lech Krzysztofiak) wzięło udział w konferencji zorganizowanej przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Warszawie, zatytułowanej „Nowe wyzwania w zakresie kontroli rozprzestrzeniania się inwazyjnych gatunków obcych w przyrodzie”. Celem konferencji było omówienie rozporządzenia Unii Europejskiej dotyczącego inwazyjnych gatunków obcych i wynikających z niego zadań do realizacji przez Polskę. W spotkaniu brały udział osoby zajmujące się ochroną przyrody, m.in. przedstawiciele regionalnych dyrekcji ochrony środowiska, urzędów marszałkowskich i zarządców obszarów chronionych. W trakcie konferencji dr Lech Krzysztofiak wygłosił referat pt.: "Zwalczanie inwazyjnych gatunków roślin na terenie Wigierskiego Parku Narodowego i w jego otoczeniu".

2.1.2. Informacja na temat zadań planowanych w okresie sprawozdawczym

Zadania/działania zaplanowane na dany okres sprawozdawczy (zgodnie z zapisami zawartymi we wniosku aplikacyjnym oraz umowach o dofinansowanie i umowie uzupełniającej) zostały przedstawione w tabeli 1. Wszystkie zaplanowane na IV kwartał 2015 roku działania zostały zrealizowane.

Tabela 1.

Numer zadania	Nazwa zadania/działania	Okres realizacji		Informacja o wykonaniu	Uwagi
		rozpoczęcie	zakończenie		
C.1.	Odkrzaczanie	1.10.2013	31.03.2016	Działanie jest kontynuowane - zabiegi wykonano na powierzchni 2,48 ha	Zadanie realizowane jest zgodnie z planem - brak zagrożeń
C.2.	Koszenie	1.10.2013	31.12.2016	Działanie jest kontynuowane - zabiegi wykonano na powierzchni 17,13 ha	Zadanie realizowane jest zgodnie z planem - brak zagrożeń
D.1.	Monitoring	1.01.2014	11.12.2017	Działanie jest kontynuowane - prowadzone były badania skuteczności prowadzonych działań ochronnych (usuwania niecierpka gruczołowatego i ochrony płazów podczas migracji jesiennych)	Zadanie realizowane jest przez Beneficjenta - brak zagrożeń
E.4.	Strona internetowa o projekcie	1.10.2012	29.09.2017	Strona internetowa prowadzona jest na bieżąco	Zadanie realizowane jest zgodnie z planem - brak zagrożeń
E.8.	Organizacja warsztatów	1.01.2013	30.09.2016	Działanie jest kontynuowane - w IV kwartale odbyły się jedno warsztaty	Zadanie realizowane jest zgodnie z planem (łącznie odbyło się 11 warsztatów, z 15 zaplanowanych) - brak zagrożeń

F.1.	Zarządzanie projektem	1.10.2012	11.12.2017	Proces zarządzania projektem przebiega sprawnie i zgodnie z planem	Zadanie realizowane jest zgodnie z planem - brak zagrożeń
F.2.	Tworzenie sieci z innymi projektami	1.10.2012	11.12.2017	Wykonano częściowo - wzięto udział w konferencji dot. inwazyjnych gatunków roślin obcego pochodzenia, rozpoczęto przygotowanie kolejnej zagranicznej wizyty studyjnej	Zadanie realizowane jest zgodnie z planem - brak zagrożeń
F.5.	Monitorowanie postępów realizacji projektu	1.10.2012	29.09.2017	Wykonano 13 raportów	Zadanie realizowane jest zgodnie z planem - brak zagrożeń

2.1.3. Opis zadań/etapów projektu planowanych do zrealizowania w kolejnym okresie sprawozdawczym

W następnym okresie sprawozdawczym zaplanowano podjęcie następujących zadań / działań:

Zadanie D.1. Monitoring - kontynuacja prac (badanie śmiertelności płazów podczas okresu wiosennego na odcinkach dróg, na których powstały przejścia dla płazów, badania skuteczności usuwania niecierpka gruczołowatego).

Zadanie E.4. Strona internetowa o projekcie - aktualizacja strony internetowej o projekcie.

Zadanie E.7. Organizacja zajęć edukacyjnych - przeprowadzenie kolejnych zajęć edukacyjnych.

Zadanie F.1. Zarządzanie projektem - kontynuowanie zarządzania i koordynowania projektu.

Zadanie F.2. Tworzenie sieci z innymi projektami - zorganizowanie czwartej zagranicznej wizyty studyjnej.

Zadanie F.5. Monitorowanie postępów realizacji projektu - sporządzenie czternastego raportu z postępów realizacji projektu.

2.1.4. Opis przeprowadzonych kontroli realizacji projektu

W minionym okresie rozliczeniowym Zespół Zarządzający Projektem prowadził bieżącą kontrolę zaplanowanych na ten okres działań. Kontrolujący nie stwierdzili uchybień w realizacji zadań.

2.1.5. Wskaźniki

W minionym okresie rozliczeniowym zostały osiągnięte następujące wskaźniki produktu:

Nr zadania	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary wskaźnika	Wartość uzyskana	% realizacji planu	Wartość uzyskana skumulowana	Wartość docelowa	% realizacji zadania
A.1.	operat szacunkowy	szt.		0	40	40	100
A.2.	pozwolenie na budowę	kpl	0	0	4	4	100
A.3.	pozwolenie na budowę	kpl	0	0	2	2	100
B.1.	powierzchnia gruntu	ha	0	0	69,3301	68	102
C.1.	powierzchnia gruntu	ha	2,48	100	10,42	20	52,1
C.2.	powierzchnia gruntu	ha	17,13	100	43,04	120	35,9
C.3.	powierzchnia gruntu	ha	0	0	49,97	49,97 (5 sezonów)	49,97 (3 sezony)
C.4.	system przepustów	kpl	0	0	2	2	100
C.5.	płyty obornikowe i zbiorniki	kpl	0	0	4	4	100
C.6.	kładka	kpl	0	0	2	2	100
D.1.	raport	szt.	0	0	0	5	0
D.2.	opracowanie	szt.	0	0	0	1	0
E.1.	folder	szt.	0	0	1	1	100
E.2.	tabliczka	szt.	0	0	5	5	100
E.3.	tablica	szt.	0	0	10	10	100
E.4.	strona www	edycja	1	100	13	20	65
E.5.	raport	szt.	0	0	0	1	0
E.6.	konferencja	szt.	0	0	1	1	100
E.7.	zajęcia edukacyjne	szt.	0	0	6	10	60
E.8.	warsztaty	szt.	1	100	11	15	73
E.9.	plakat	kpl	0	0	4000	4000	100
E.10.	gadżety	kpl.	0	0	1	1	100
F.2.	wyjazd	szt.	0	0	3	5	60
F.3.	opracowanie	szt.	0	0	0	1	0
F.4.	audyt	szt.	1 etap	100	1 etap	1 (2 etapy)	50
F.5.	raport	szt.	1	100	13	20	65
F.6.	samochód	szt.	0	0	1	1	100
F.6.	zestaw komputerowy	kpl.	0	0	2	2	100
F.6.	kserokopiarka	szt.	0	0	1	1	100
F.6.	lornetka	szt.	0	0	2	2	100
F.6.	obiektyw	szt.	0	0	1	1	100
F.6.	miernika pH i SEC	szt.	0	0	1	1	100

3. Informacja o napotkanych problemach

W minionym okresie rozliczeniowym nie pojawiły się nowe istotne problemy, które mogłyby negatywnie rzutować na uzyskanie założonych w projekcie rezultatów. Na obecnym etapie realizacji projektu wszystkie działania inwestycyjne zostały już zakończone i dalece

zaawansowane są najważniejsze działania nieinwestycyjne. Można zatem stwierdzić, że realizacja całego projektu przebiega sprawnie, zgodnie z przyjętymi założeniami i bez poważniejszych problemów, które mogłyby w jakikolwiek sposób utrudnić lub uniemożliwić uzyskanie zakładanych w projekcie efektów. Pomimo tego dwa działania zasługują na szczególną uwagę i kontrolę. Pierwszym jest monitorowanie efektów ekologicznych działań ochronnych (**Zadanie D.1**). Działanie to ze względu na stopień trudności i swój szeroki zakres realizacji, jest trudne do prowadzenia, a jednocześnie jest bardzo ważne, gdyż pokaże skuteczność przeprowadzonych (lub jeszcze prowadzonych) zabiegów ochronnych. Drugim działaniem jest koszenie roślinności zielnej (**Zadanie C.2**). Ze 120 ha zaplanowanych do koszenia zabieg ten został wykonany tylko na 43,04 ha. Do zakończenia tego działania pozostały już tylko dwa sezony i z tego powodu należy dokładniej przyjrzeć się temu zadaniu.